

# Projektovanie a realizácia nápravných opatrení

**Dobromil Galvánec**  
[dobromil.galvanek@gmail.com](mailto:dobromil.galvanek@gmail.com), 0908/592598

## **Nápravné opatrenia**

- **Kľúčová časť celého procesu hodnotenia a nápravy environmentálnej škody**
- **Základom je dobrý projekt nápravných opatrení**
- **Rýchla a kvalitná realizácia nápravných opatrení môže do značnej miery napraviť spôsobenú environmentálnu škodu**
- **Čím rýchlejšie sa náprava vykoná, tým menej ušlých ekosystémových služieb je potrebné kompenzovať**

## **Kto obstaráva projekt nápravných opatrení?**

- **V ideálnom prípade prevádzkovateľ zodpovedný za škodu**

## **Čo robiť, ak je prevádzkovateľ pasívny, zanikol, alebo nespolupracuje?**

- **Orgán ŽP ho môže vyzvať, aby prijal a vykonal projekt nápravných opatrení**
- **Ak je prevádzkovateľ neznámy, zanikol alebo nespolupracuje, orgán ŽP môže projekt aj realizáciu nápravných opatrení obstaráť sám, následne si môže vymáhať náklady**

**Ak škoda vznikne v dôsledku činnosti, ktorú prikázal alebo povolil pred vznikom škody orgán ŽP, nápravné opatrenia obstaráva orgán ŽP**

## **Kto môže pripraviť projekt nápravných opatrení?**

- **Zákon 359/2007 to nedefinuje**

## **Možní projektanti**

- **Štátna ochrana prírody SR a iné odborné organizácie ochrany prírody**
- **Osoby autorizované na vypracovanie kompenzačných opatrení (§ 28a zákona o ochrane prírody a krajiny)**
- **Osoby oprávnené na vypracovanie dokumentácie ochrany prírody**
- **Znalci v odvetví Ochrana prírody a krajiny**
- **Akademické pracoviská**
- **Expert-ekológovia alebo biológovia**

## **Z čoho majú vychádzať nápravné opatrenia?**

- - účínok na zdravie a bezpečnosť ľudí;
- - náklady na realizáciu;
- - pravdepodobnosť úspechu;
- - rozsah, v akom sa zabráni budúcim environmentálnym škodám a predíde vedľajším škodám, ako následku realizácie danej možnosti;
- - rozsah prospechu pre všetky zložky prírodného zdroja alebo jeho funkcie (vrátane ekosystémových služieb);
- - rozsah zohľadnenia spoločenských, ekonomických a kultúrnych záujmov a ostatných faktorov špecifických pre dané miesto;
- - čas potrebný na to, aby náprava environmentálnej škody bola účinná;
- - rozsah obnovenia miesta, na ktorom k environmentálnej škode došlo;
- - geografické prepojenie s poškodeným miestom.

## **Rozsah a typy nápravy**

- **Primárna (priamo v mieste škody)**
- **Doplnková (nastupuje vtedy, ak sa nedá v plnom rozsahu uplatniť primárna náprava)**
- **Kompenzačná (kompenzuje dočasné straty funkcií a služieb ekosystémov)**

## Čo by mal obsahovať projekt nápravných opatrení?

- Stručný opis škody a jej okolností
- Rekonštrukcia základného stavu (stavu pred škodou) (mali by byť jasné, ktoré biotopy a druhy boli zasiahnuté a v akom rozsahu) (vhodné je aj zhodnotenie stavu poskytovaných ekosystémových služieb pred škodou)
- Zhodnotenie stavu po vzniku škody a porovnanie stavu pred a po
- Stanovenie rozsahu nápravy a kalkulácia nákladov na nápravné opatrenia
- Lokalizácia opatrení, ich harmonogram
- Vlastnícke vzťahy k pozemkom, na ktorých sa budú realizovať nápravné opatrenia
- Návrh monitoringu nápravných opatrení

## **Rozsah nápravy**

- **V prvom rade je potrebné sa zamerať na primárnu nápravu, ak je možná**
- **Ak nie je možná (došlo k zásadnej zmene podmienok v mieste škody), zvažuje sa doplnková náprava**
- **Kompenzačná náprava by sa mala zvažovať vždy, ale najmä vtedy, ak sa dá očakávať iba pomalý návrat do referenčného stavu (kompenzácia ušlých ekosystémových služieb) („zákon 359/2007 hovorí o dočasných stratách prírodných zdrojov alebo ich funkcií“)**
- **Náprava by sa mala primárne zamerať na biotopy a druhy, ktoré boli zasiahnuté škodou**
- **Ak sa dá očakávať veľmi rýchly spontánny návrat do základného stavu (cca do 2 rokov), nie je potrebné navrhovať nápravné opatrenia, ale je potrebné monitorovať situáciu**

## **Projektovanie kompenzačnej nápravy**

- **Mali by sa zohľadniť ušlé ekosystémové služby**
- **2 zásadné publikácie: Hodnota ekosystémov a ich služieb na Slovensku (Černecký et al. 2020)**  
**Katalóg ekosystémových služieb Slovenska (Mederly et al. 2019)**
- **Viacero možností ako stanoviť ušlé ekosystémové služby**
- **Jednou z možností je priame finančné vyjadrenie ekosystémových služieb (minimálne vybraných) a ich straty**
- **Druhou možnosťou je využitie multikriteriálneho relatívneho bodového porovnania ekosystémových služieb bez priamej kalkulácie (podmienkou je odhad časových rámcov)**

## **Lokalizácia opatrení a harmonogram**

- **Dôležité sú vlastnícke vzťahy, nesúhlas vlastníkov môže ohroziť implementáciu opatrení**
- **Harmonogram je dôležitý, lebo od neho sa odvíjajú náklady (v niektorých prípadoch môže byť veľká neistota ohľadom časového rámca)**

## **Náklady na realizáciu nápravných opatrení**

- **Zahrňajú samotné nápravné opatrenia aj následný monitoring**
- **Súčasťou nákladov sú aj všetky externé činnosti súvisiace s posúdením škody a návrhom opatrení ako štúdie alebo expertízy**
- **Pri projektovaní je možné využiť skúsenosti z už realizovaných projektov (napr. program LIFE)**
- **Ďalšia možnosť sú oficiálne cenníky (napr. cenníky stavebných alebo poľnohospodárskych prác)**
- **Je potrebné myslieť na indexáciu nákladov (náprava môže niekedy trvať pomerne dlho)**

## Návrh monitoringu

- **Monitoring by mal začať ešte pred začiatkom výkonu nápravných opatrení (referenčný stav)**
- **Monitoring by mal zahŕňať biotopy a druhy priamo zasiahnuté škodou, ale je vhodné monitorovať aj iné biotopy alebo druhy, ktoré môžu byť ovplyvnené nepriamo**
- **Monitoring by sa mal vykonávať počas celého obdobia nápravných opatrení a ideálne ešte aj nejaký čas po ich skončení (cca 5 rokov)**
- **Jasné stanovené indikátory, metodika a harmonogram**
- **Ideálne ročné správy so zhodnotením vývoja stavu sledovaného biotopu a druhu a s návrhom prípadných korekcií postupu nápravných opatrení**
- **Popri biodiverzity sa môžu sledovať aj iné parametre napr. kvalita a kvantita vody, stav pôdy a podobne**

## **Kto schvaľuje projekt nápravných opatrení?**

- Projekt schvaľuje orgán ŽP (zvyčajne Okresný úrad) v správnom konaní
- K projektu sa vyjadrujú účastníci konania (vlastník pozemku, obec, iné dotknuté osoby) + dotknuté orgány (napr. pozemkový odbor, orgán štátnej vodnej správy, vždy aj úrad vereného zdravotníctva)
- Ak je projekt nápravných opatrení nedostatočný, orgán ŽP ho môže vrátiť prevádzkovateľovi na dopracovanie
- Po schválení orgán ŽP dozoruje výkon nápravných opatrení
- Orgán ŽP by mal dostávať aj pravidelné správy z monitoringu nápravných opatrení

## **Kto realizuje nápravné opatrenia?**

- **Realizácia nápravných opatrení je zodpovednosťou prevádzkovateľa, pokiaľ je známy**
- **Zákon neurčuje, že prevádzkovateľ musí realizovať nápravné opatrenia vlastnými silami**
- **Zvyčajne sa dá skôr očakávať realizácia cez externého dodávateľa služieb**
- **Do úvahy prichádza aj zmluva s organizáciou ochrany prírody alebo s mimovládnu organizáciou**

## **Nápravné opatrenia podľa zákona o EŠ (výhody a nevýhody v porovnaní s nápravnými opatreniami podľa zákona o OPaK, §8)**

**+**

- **Komplexnejšia a prepracovanejšia aplikácia obnovných opatrení podľa pripraveného projektu**
- **Obnovu je možné realizovať vo väčšom rozsahu (je potrebné kompenzovať aj ušlé ekosystémové služby)**
- **Je možné riešiť aj staršie prípady a kauzy (až do 30 rokov)**

**-**

- **Väčšia časová náročnosť**
- **Komplikovanejší úradný proces, najmä ak prevádzkovateľ nespolupracuje, alebo robí problémy**

**Ďakujem Vám za pozornosť**

